

УКРАЇНСЬКА ЧОРНО-РЯБА МОЛОЧНА ПОРОДА СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Прудніков В.Г., д. с.-г. н., професор,

Горелова В.М., к. с.-г. н., асистент,

Лисенко А.Л., к. с.-г. н., доцент

Харківська державна зооветеринарна академія, Харків

***Анотація.** В статті представлено узагальнені, експериментально обґрунтовані висновки продуктивних та технологічних особливостей корів української чорно-рябої молочної породи центрально східного внутрішньопородного типу різного походження.*

***Ключові слова:** корова, надій, жива маса, відтворювальна здатність, копитний ріг, конверсія*

Актуальність проблеми. У східному регіоні України в результаті тривалої селекційно-племінної роботи з використанням генетичного потенціалу місцевої чорно-рябої худоби та тварин голштинської породи канадського, голландського та датського походження сформувалися різні екогрупи української чорно-рябої молочної породи. Ці тварини мають з вихідною породою як загальні риси, так і явні відмінності.

З наявністю генотипового розмаїття виникла необхідність виявлення найбільш перспективного використання породного типу в умовах інтенсивної промислової технології виробництва молока, який характеризувався б високими продуктивними, екстер'єрними і технологічними показниками та біологічними особливостями.

У зв'язку з цим, було проведено порівняльне і всебічне вивчення продуктивних і технологічних особливостей корів української чорно-рябої молочної породи різного походження за розведення в специфічних умовах східного регіону України, що має наукове і практичне значення.

Матеріал і методи досліджень. Використано результати багаторічних експериментальних досліджень авторів та узагальнення досвіду вітчизняних вчених і спеціалістів господарств.

Дослідження та порівняльну оцінку продуктивних та технологічних ознак корів центрально-східного внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи проведено в умовах ТОВ „СК Восток” Ізюмського району Харківської області.

Сформовано три групи корів, різних за походженням їх батька, по 25 голів у кожній (канадська, голландська та датська). Тварини були відібрані

репрезентативним принципом з врахуванням віку, статі, періоду отелення.

У ході науково-господарського досліджування визначали живу масу, екстер'єр тіла, клініко-фізіологічні показники, відтворювальну здатність, молочну продуктивність, хімічний склад молока, технологічні та морфо-функціональні властивості вимені, тривалість господарського використання корів, міцність копитного рогу, конверсію протеїну корму в харчовий білок молока; розраховували економічну ефективність.

Основний метод дослідження – експериментальний. У роботі використано загальноприйняті зоотехнічні, біологічні, фізико-хімічні, економічні та біометричні методи.

Годівля тварин для усіх груп була однаковою. Раціони піддослідним тваринам складали згідно з деталізованими нормами годівлі, відповідно до фізіологічних потреб [1,2].

Результати досліджень.

Проведеними дослідженнями встановлено, що корови досліджуваних груп мали живу масу за I лактацію 493,8 кг – 498,9 кг, за II лактацію 549,3 кг – 553,3 кг, за III лактацію 579,2 кг – 597,9 кг. За III лактацію найвищою вона була у корів датської групи з достовірною різницею до контрольної на 18,68 кг (3,2 %, $P \geq 0,999$) та на 9,08 кг (1,6 %, $P > 0,95$) від голландської груп. При цьому жива маса піддослідних корів відповідала вимогам стандарту породи.

За основними промірами та індексами тварини української чорно-рябої молочної породи різного екогенетичного походження відповідають вимогам стандарту породи. Однак у розрізі груп спостерігаються певні відмінності, що обумовлені походженням тварин. Результати дослідження вказують, що за екстер'єром значну перевагу мали корови датського походження. Це свідчить про їх кращу розвиненість, а відтак, і можливість та здатність до високої молочної продуктивності. Корови канадського походження були дещо низькорослішими.

За будовою тіла виявлена міжгрупова різниця на користь датських тварин за такими індексами: грудний (3,5%, $P \geq 0,99$), широкогрудості (2,1%, $P \geq 0,99$) і костистості (0,1 %, $P \geq 0,99$) [3,4].

Визначено, що тварини за морфо-функціональними властивостями вимені відповідали вимогам технології машинного доїння. При цьому, найвищою швидкістю молоковіддачі визначалися корови датської групи з чашоподібною формою вим'я (1,87 кг/хв.) та ванноподібною (1,91 кг/хв., $P \geq 0,999$), переважаючи ровесниць інших досліджених груп. Залежно від ванно- чи чашоподібної форми вим'я встановлена вірогідна різниця порівняно з контролем відповідно на 0,34 кг/хв та 0,36 кг/хв ($P \geq 0,999$), та з голландською групою, яка вірогідно поступалася з контрольними однолітками 1,48 кг/хв ($P \geq 0,95$) 1,50 кг/хв, ($P \geq 0,999$).

Установлено, що корови всіх дослідних груп мали задовільні клініко-фізіологічні показники і вони знаходилися в межах фізіологічної норми. За розрахунками адаптаційних показників встановлено, що всі тварини мали високу адаптаційну здатність і добре переносили високу температуру довкілля. Про це свідчать одержані результати коефіцієнтів адаптації, толерантності, теплостійкості та індексів термостійкості, які дуже близькі за значенням між групами.

Міцність копитного рогу має суттєве значення для тварини. Уся її маса повинна пропорційно навантажувати копита, а це пов'язано з їх якістю. Це залежить від цілої низки чинників: віку тварини, спадковості, породи, рівня годівлі, умов утримання і довкілля. За міцністю копитного рога й формою визначають якість копит. Від показників міцності, якості, індивідуальних особливостей копитного рогу тварин залежить тривалість їх господарського використання.

Установлено, що корови української чорно-рябої молочної породи канадського походження мали кращі показники індексу площі та міцності копитного рогу, порівняно з іншими дослідними групами. Різниця за показниками індексів копитного рога виявила також індивідуальні особливості корів різних за походженням. За показником площі підшви копит встановлено вірогідну різницю у корів канадської групи, порівняно з голландською та датською відповідно: 3,8 % ($P \geq 0,95$) та 13,6 % ($P \geq 0,999$). Індекс площі копит у них був менший: порівняно з голландською – на 0,11 %, та з датською – на 3,53 % ($P \geq 0,99$). Індекс міцності копит також був менший, ніж у тварин голландської групи на 21,6 % та ніж у датської – на 22,0 %.

Доведено, що корови української чорно-рябої молочної породи здатні ефективно трансформувати поживні речовини корму в продукцію та забезпечувати високі економічні показники виробництва молока. Конверсія перетравного протеїну корму в білок молока у канадській групі становила 31,3 %, у голландській – 30,8 % та датській – 31,5 %.

Відомо, що на економіку виробництва молока впливає тривалість господарського використання тварин.. Зі збільшенням цього показника витрати розподіляються на триваліший строк, на більшу кількість виробленої продукції, що сприяє зниженню її собівартості та підвищує економічний ефект виробництва та прибутковості галузі.

Проведеними дослідженнями встановлено, що тривалість продуктивного використання корів канадського походження становить 4,57 лактації, голландської – 5,17, датської – 5,68 лактації.

За тривалістю господарського використання виявлено вірогідну різницю між коровами канадської й голландської групи, що становила 442 доби ($P \geq 0,99$) на користь голландської, між голландською і датською – 356

діб (на користь датської), між канадською і датською – 798 діб ($P \geq 0,999$). Вищий показник був у корів датської групи.

Нашими дослідженнями встановлено, що середній надій молока за першу лактацію у корів канадської групи становив 4519,40 кг, вмістом жиру 3,83 %, голландської – відповідно 4948,16 кг і 3,85 % та датської – відповідно 5146,96 кг і 3,78 %. Надій молока та вміст жиру в ньому за третю лактацію у цих групах становив відповідно: 5469,56 кг і 3,88 % – канадській; 5821,44 кг і 3,86 % – голландській; 6520,76 кг і 4,03 % – датській. Більшою величиною надою за всі лактації, вмістом жиру в молоці та виходом молочного жиру та молочного білка відзначилися корови датської групи.

За аналізом показників відтворювальної здатності встановлено, що тривалість СП (сервіс період) та МОП (міжотельний період) в усіх групах були вище норми за I та III лактацію.

На економічну ефективність виробництва молока впливає кількість і якість виробленої продукції (молока).

Розрахунки ефективності використання корів залежно від походження при виробництві молока вказують на наступне. Оскільки надій молока в корів датської групи був вищий – виручка від реалізації молока була вищою, порівняно від виручки, одержаної від реалізації продукції від представниць інших груп (на 17,7 % більше ніж тварини канадської групи, та на 8,8 % більше ніж голландської). Рентабельність виробництва молока на 18,1 % і 10,2 % вища відповідно при використанні тварин датського походження. Визначення витрат кормів на молочну продуктивність свідчить, що корови датського походження найбільш ефективно використовували корми на виробництво молока та його поживних речовин. Вони дещо менше витрачали кормових одиниць на виробництво одного кілограма молока (0,96 корм. од), ніж корови інших груп.

Висновки

Дослідження дали змогу виявити досить високий генетичний потенціал молочної продуктивності корів усіх досліджуваних груп. Корови голландського та датського походження за більшістю показників виявили кращу продуктивність, ніж канадського. Центральнo-східний внутрішньопородний тип в українській чорно-рябій молочній породі загалом має достатньо високий генетичний потенціал продуктивності, що може бути максимально реалізований за умов достатнього й належного рівня годівлі, а також утримання для тривалого й ефективного їх господарського використання.

Література

1. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных : [справочное пособие] / [под ред. А. П. Калашникова и др.]. – 3-е изд. – Мо-

сква, 2003. – 455 с.

2. Ноздрін М.Т. Деталізовані норми годівлі сільськогосподарських тварин : довідник / М.Т. Ноздрін, М.М. Карпусь, В.Р. Караващенко. – Київ : Урожай, 1991. – 344 с.

3. Зандарян В.А. Продуктивне довголіття та особливості екстер'єру і конституції корів різного походження / В.А. Зандарян, В.С. Веліканова, Ю.І. Криворучко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 20, ч.1. – С. 71–74.

4. Хмельничий Л.М. Оцінка корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи різних генотипів та походження за ознаками молочної продуктивності / Л.М. Хмельничий, А.О. Шкурат // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2013. - Вип. 1(22). – С. 13–17.

**УКРАИНСКАЯ ЧЁРНО-ПЁСТРАЯ МОЛОЧНАЯ ПОРОДА
ВОСТОЧНОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ**

Прудников В.Г. - д. с.-х. н., профессор,

Горелова В.М. – к. с.-х. н., ассистент,

Лисенко А.Л., к. с.-г. н., доцент

Харьковская государственная зооветеринарная академия, Харьков

Аннотация. В статье представлены общие, экспериментально обоснованные выводы продуктивных и технологических особенностей коров украинской чёрно-пестрой молочной породы центрально-восточного внутрипородного типа разного происхождения.

Ключевые слова: корова, удой, живая масса, воспроизводительная способность, копытный рог, конверсия

THE UKRAINIAN BLACK-MOTLEY MILK BREED OF EAST UKRAINE

Prudnikov V.G., doctor of agricultural science, professor,

Gorelova V.M., candidate of agricultural science, assistant,

Lysenko A.L., k. agricultural n., associate professor

Kharkiv State Zooveterinary Academy, Kharkiv

Summary. In article the general are presented, experimentally substantiated conclusions of productive and technological features of cows of the ukrainian black-motley milk breed of central-east intrapedegree type of a different origin.

Key words: cows, milk yield, alive mass, reproductive ability, hoof horn firmnes, conversion.